

Εγκατάλειψη σε χωριό της Κύμης

1

Ξαναβρέθηκα πρωί με παγωνιά
στην αλάνα σε μια απόμωρη γωνιά
στα σοκάκια σου που έχω μεγαλώσει
του χωριού μου λατρεμένη γειτονιά
μα σε βρίσκω τώρα να 'χεις ερημώσει.

2

Τον σπιτιού μου να, τα πέτρινα σκαλιά
τα σκιάζει ακόμη η γέρινη ελιά
στο μπαλκόνι δεν ξανάρθε χελιδόνι
μόνο σαύρες βρήκαν τρύπες για φωλιά
και στους τοίχους τώρα η κάπαρη φυτρώνει.

3

Να κι ο στάβλος στην απέναντι γωνιά
'δω ταΐζαν το χειμώνα στα παγνιά
τις γαλάριες και τις στέρφρες προβατίνες
σάπια, μέσ' στις σκαλεθούρες τα σχοινιά
σκοουριασμένες αλυτήρες και αξίνες.

4

Στο πλατάνι γάτζωσε η κληματαριά
στο πηγάδι, το μαγκάνι όλο σκοουριά
το γυρίζω κι η κραυγή του σαν το κλάμα
κάποτε έβγαζε χαρούμενη λαλιά
και νεράκι που το είχε για νάμα!

5

Τοίχοι πέτρινοι, ερείπια σπιτιών
κάποιοι παιδικού ονειρου, παλατιών
με το πέπλο του κισσού σαν προστασία
με τα κουρβάτα τα χράρια των τζακιών
στέκουν όρθιοι, του θρόλου οπτασία.

6

Εγκατάλειψη παντού και αραχνιά!
Πού 'ναι οι γέροι καθισμένοι στα σκαμνιά;
Οι γριούλες με τη ρόκα και τ' αδράχτι;
Τα παιδιά που 'χε ο μήνας τους εννιά
παίζοντας κρυφτούλι πίσω από το φράχτι;

7

Μ' αγριόχορτα κλεισμένες οι 'μπασιές
που 'ταν άλλοτες γεμάτες πατησιές,
οι χερσόμυλοι που αλέθανε το στάρι
για να κάνουν τραχανά οι φαρμιές
πεταμένοι σκεπαστήκαν με χορτάρι.

8

Στους μαντρότοιχους, αυλόπορτες βαριές
σιδερένια ρόπτρα, αμπάρες, κλειδαριές
κι από μέσα κουνουνάκι προμηρούσε
άμα αράδιζαν για τις συμπεθεριές
που η κόρη μ' αγωνία καρτερούσε.

9

Δωδεκάχρονο θυμάμαι το Μιζλή
με τεσσάροδο καρότσι στην αυλή
του 'χε «μηχανή», της ερέγγας το κασάκι
και ξυπόλυτο, με σύρτη τον Πανγή
να σουλά τον κούλουρο μέσ' στο δρομάκι.

10

Καραγκιοζοπαίχτη τον Παρασκευά
τραγουδούσε στο μεπεντέ βαρύ χαβά
με το Βεληγκέκα, ά! να κάνει γιούρλια
κι η φωνή: «Έλα να πάρεις τον ταβά
κείει ο φούρνος θα στεγνώσουν κουλούρια!».

11

Τι να πρωτοθυμηθείς στη γειτονιά;
Το Λεντέρη που 'χε πάντα πετονιά
και δολώναμε το γαύρο στο αγκίστρι;
Για της θειας του το γαϊδούρι με σταμνιά
και το Λια που το τραβούσε απ' το καπίστρι;

12

Τι να πρωτοθυμηθείς ξεχωριστό;
Για να μη σε πιάνει μάτι ήταν γνωστό
σκόροδο πάνω σου να έχεις και κρεμμύδι
και πως φρόνημο θα ήταν και σωστό
μη συναντηθείς ποτέ με σμιχτοφροδή!

13

Το Μιγάλη βλέπω λες και ήταν χτες
που 'χε πάντα τις τριάντες του λυτές
να χτυπά με τη σανίδα το ξυλίκι,
το Θανάση με τις χούφτες ανοιχτές
να ζυγώνει για να πιάσει το τζίτζικι.

14

Σκεπασμένη με το χόνι η ρεματιά
κι οι νομάτοι στη ζεστή τους παρασιά
το κρασί να κοκκινίζει το τραπέζι
το σουκάλι με τη φάβα στη φωτιά
και καντή η μπομποτά με το πετιμέζι.

15

Κουτσαλώνι στο σχολειό οι κοπελιές
και τ' αγόρια βρίσκανε πουλιών φωλιές
σκάλιζαν το χώμα να 'βρουν βορβοκάρια
στα χωράφια κάτω από τις ελιές
να γεμίσουνε τα σχολικά ταγάρια.

16

Αγκαλιάζανε το τζάκι τα παιδιά
το χειμώνα, στον σπιτιού την παρασιά
και γεμίζανε «λουκάνικα» στα πόδια
τα «καλάμα» τους σαν τα ξερά κλαδιά
κατακόκκινα θυμίζανε χταπόδια.

17

Τον Ελληνικού σχολειού οι μαθητές
φύραγαν αρβύλες που 'τανε ραφτές
με βακέτα κι από κάτω προκαθούρες
που αφήναν τα σημάδια τους αυτές
στους βρεγμένους δρόμους και στις αλιπούρες.

18

Στους λασπόδρομους και στις υγρές αυλές
περνοδιάβαναν φοράδες, σα χωλές
κι όταν βούλιαζαν στη λασπερή θολούρα
εγκμαγεία τους αφήναν οι οπλές
βιος λακούβες με κτρινησμένα ούρα.

19

Τους αγροφυλάκους τρέμαμε παιδιά
με τα βρόχια μέσα στα πυκνά κλαδιά
στήναμε να πιάσουν κάνα μουρτοπούλι
όμως έπαυσε ο δραγάτης μπουσιδιά
που 'χε στήσει με τις ώρες καραούλι.

20

Τι να πρωτοθυμηθείς στη γειτονιά;
Το καντήρι του αλπιάνη στα παγνιά
που κατάκαγε το «λάχανο» στα ζώα
κι έβγαν' απ' τον ουρανόσκο τους κελπιά
που για μέρες δε βοσκούσανε ούτε πόα;

21

Ολομούτζουροι φορούσανε σκοουριά
οι πεταλωτές με ράσπες και καρφιά
και στα φουσερά πυρώνανε τοιγκέλια
για παράξενη 'χαν όλα ομορφιά
οι κασιμάδες, τα τσαπιά και τα διτσέλλια.

22

Οι πελεκητές της πέτρας, ξακουστοί
που κατέχανε μια τέχνη θαυμαστή
με βαρύ σφυρί γωνιάζαν τ' αγκωνάρια
με καλέμι και ποπηλί καθιστοί
με χτενιά και θεραπεία ανάρια-ανάρια.

23

Στο κατώγι η ατμόσφαιρα πνιχτή
στους καπνούς θωρώ το γέρο γανωτή
τζετζερέδες να γανώνει και ταβάδες
που η λάμψη τους λες κι ήταν αστραπή
για να πλάσουν τα γλυκά τους οι κωράδες.

24

'Α! Κι οι γύφτοι που 'ρχονταν πολύ συχνά
με φουσκά, καρέκλες πλέκανε πυκνά
και τεντώνανε τους χαλαρούς σομιμέδες
κι οι μπαλωματήδες που 'παίρναν φτηνά
πάντα πρώτοι απ' όλους κάνανε σφεττές.

25

Του χειμώνα οι γορτές, τι ευωδιά
που στοτυμπίζαν τα μπαχάρια στα γουδιά!
Το πρωί-πρωί ξυπνούσανε να βγούνε
με φωνές, σε κομπανίες τα παιδιά
και με φλάμπουρα τα κάλαντα να πούνε.

26

Οι μαστόρισσες του μπακαλαβιά, πιστές
όλη νύχτα στους σοφράδες καθιστές
τογαροχάρτο ανοίγανε το φύλλο
κι όλο έτριζε απάνου ο νισεστές
της σαίτας καθώς γύριζαν το ξύλο.

27

Τα παλιόλαδά τους οι νοικοκυρές
συγκεντρώνανε το χρόνο δυο φορές
το χωριάτικο να κάνουνε σαπούνη.
Για το φωτισμό με λύχνους, στις πυρές
λειώναν ξύγκια, όσα μέναν απ' το γρούνη.

28

Με λιακάδα για με βαρυχειμωνιά,
τι να πρωτοθυμηθείς στη γειτονιά;
Τις κοπέλες με κανάτια στο πηγάδι;
Της μπεκάτσας το κωνήρι παγανιά;
Για το σώμα του Μηνά που 'ταν γλυκάδι;

29

Το λιοτρίβι με της μούργας την οσμή;
Τις γυναίκες που φουρνίζανε ψωμί
και ξυπόλυτες πατούσανε σταφύλια;
Για τους ναντικούς που παίζανε ραμί
και φορτώνανε κρασί για τη Μαροσία;

30

Μοσχοβόλαγε ο αγέρας μυρωδιές
καθώς είχε μεπερκέτια οι σοδειές
και βροντούσαν αργαλειοί στις χαμοκέλες
με νυχτέρια στου χειμώνα τις βραδιές
για να κάνουν τα προικιά τους οι κοπέλες.

31

Τα καζάνια με του τρύγου τις μουστιές
παίρναν βράσες πάνω στις σιδεροστιές
άλλοι ρίχνανε τσαμπιά στα πατητήρια
κι οι γυναίκες παραβγαίνουν για πρωτιές
μουστοκούλουρα που στρίβαν στα μπαζάρια.

32

Και περνούσαν καρδία καθιστές
να βουτήξουνε σουτζούκια, στις κλωστές
άλλες βράζανε να δέσει πετιμέζι
και ψωμί με ελιές να φάγουν τσακιστές
την ποδιά τους κάνανε πρόχειρο τραπέζι.

33

Με πτιές το γάλα πήζανε στα χωριά
και γεμίζανε τουλούμα με τυριά
σαν τις κούνιες τα κρεμούσανε στα σανίδια
στα ταβάνια με μυζήθρες συντροφιά
με κωδόνια και με ρόδια για στολίδια.

34

Στις ανέμες μίτους, νήματα σειρές
στις μαργάνες μασουρίζανε με χαρές
και περνούσαν τα μασούρια στις σάιτες
να υφάνουνε κουβέρτες οι κυρές
και για γούρι, κάνανε και τηγανίτες.

35

Στη σκληρή δουλειά οι άντρες λέγανε να
μα τα βράδια όλοι τους στον καρφενέ
μια περφίτσα, μια ξερή, μια κολιτσίνα
και τις Κυριακές ταβέρνα ρεφρενέ
ξεροσφύρι για να πουν ξανθή ρετσίνα.

36

Μέσ' στο Έντς η γαλαρία σκοτεινή
κι οι ανθρακωρόχοι βάρδια πρωινή
πρόσεχαν τα καναρίνια μ' αγωνία
η αγκούσα βλέπεις ήτανε συνή
ένα απόχημα σε κάθε τριμηνία.

37

Οι απόκριες...σου το πέρναν το μυαλό
καρναβάλι που γινότανε τρελό...
ένας γάϊδαρος, φορούσε παντελόνι
κι ένας έκανε την έγκυο θαρρώ
τη στιγμή που της ερχόντουσαν... οι πόνοι.

38

Η Σαρακοστή του Μάρτη αυστηρή
μήτε κρέας, μήτε λάδι και τυρί
βράζανε κόλυβα και στρίβανε ψυχοκέρια
με νηστεία, με κατάνυξη σκληρή
και τα μαύρα τους οι χήρες τα τσεμπέρια.

39

Έθιμο το είχανε στη γειτονιά
οι στεφανωμένες μέσα στη χρονιά
των Βαΐων, βάρδια φέρνανε κλωνάρια
και στις εκκλησιές τ' αφήναν τη γωνιά
ξεφορτώνοντάς τα απ' τα μικρά πουλάρια.

40

Τη Μεγάλη των Παθών Παρασκευή
μελαγχολικές με τ' άνητα τα μαβί
τα κλωνάρια τους οι πασχαλιές, χαρίζαν
στον Ιησού, που 'χε στον Άδη κατεβεί
και τον Τάφο Του εβλαβικά στολίζαν.

41

Τα παιδιά όλα μαζί σε μια σειρά
στον Επιταφίον την περιφορά
τα χρωματιστά κρατούσαν φαναράκια
να φωτίζουνε, αλλά καμιά φορά
παίρνανε φωτιά απ' τα λεπτά κεράκια.

42

Στην Ανάσταση, για κρότους τα παιδιά
γέμιζαν «μακαρονάκι» τα κλειδιά
τα χτυπούσαν στον σπιτιών κάποια γωνία
κι απλωνότανε τριγύρω η μυρουδιά
μα στα πρόσωπα ολονών η αγωνία.

43

Τα παιδιά με «όπλα» από κουφοξυλιά
κι ένα ξύλο, μια λουμάδα αγριελιά
τους βολβούς από τα κείνα κάνανε βόλι
και το ξύλο σπρώχνανε με την κοιλιά
να «χτυπήσουν» στο ψαχνό τον κυρ-Μανώλη.

44

Βόλους παίζανε σχεδόν ολημερίς
στα στενά και στην αλτάνα της αυλής
πλακουτές πετρίτσες στήναν «καρυδάκια»
μα ξεχνούσαν να γυρίσουνε νωρίς
πριν το σούρουπο απ' τα μικρά σοκάκια.

45

Στήνανε «πυργούλια» σε μια απλοχωριά
και στο «μπάση» ρίχνανε με μαστοριά
πλάκα πέτρινη που λέγανε «αμάδα»
και τα βράδια σε μια απόμερη μεριά
κομπανιές καθιστές στη φεγγαράδα.

46

Να «πετάξουν», από τενεκέ κοπί
το σφραγίζανε με λάσπη μέσ' στη γη
με νερό κι ασετυλίνη στο λακάκι
του βάζαν φωτιά κι αντίς να πεταχτεί
μερικές φορές γνόταν «κωνητλάκι».

47

Στα εσώχωρα, και μέσ' στην αντιλιά
κλώσσεσ κρώζανε τριγύρω με πουλιά
τα σερίανίζαν στα πρόσωπα χορτάρια
κουτσουλίζανε της σκάλας τα σκαλιά
και πολλές φορές τριπώνανε στα στάρια.

48

Στα χωράφια κνηγούσαν τα παιδιά
και κρυβόντουσαν μες στα πικνά κλαδιά
απ' τις τσέπες τους δεν έλειπε η σφεντόνα
και συχνά τους τύχανε η αναποδιά
να βουλιάζουνε στη λάσπη ως το γόνα.

49

Α! Το έθιμο που μοιάζει με βραχνά!
Στη γιορτή της Αναλήψεως, συχνά
μ' ένα καθρεφτάκι βλέπανε σημάδι,
τις μορφές των πεθαμένων τους αγνά
στο νερό το σκοτεινό μέσ' στο πηγάδι.

50

Με την άνοιξη οι κοπέλες, λυγαριές
πάνω στις πλατύφυλλες ψηλές μουριές
μάζευαν μες στα κοφίνια τον Ιούνη
φύλλο-φύλλο με χαρούμενες κραυγές
να τάψουν στα βαγιούλια το μαμούνι.

51

Και στη βρόση με τα γάργαρα νερά
οι κυράδες μ' έναν κόπανο, γερά
τις πολύχρωμες στομπίζαν κουρελούδες
κι αν ανάσα παίρνανε καμιά φορά
στα μαλλιά τους διορθώναν τις πλεξούδες.

52

Στα καλίτσα τους τα ασπρόρουχα στοιβή
φέρναν οι κυράδες στη νεροτριβή
για την αλισίβα στάχτη και λουλάκι
μα συχνά θέλανε μπλάστρι κι εντροβή
και βεντούζες να τους πάρουν το βραδάκι.

53

Τις ζεστές του ηλιοτρόπιου νυχτιές
που ανάβανε και πήδαγαν φωτιές
για τον κλήδονα στο λίγο φεγγαρόλι
ριζικά οι νέοι λέγανε στις νιες,
κατιτί σε 'ναν κουβά ρίχνανε όλοι!

54

Θημιωιές στ' αλώνια από το θερισμό
στο λιοπύρι τ' άλογα με καλπασιμό
και καμάρι, κίγκλους κάναν γύρα-γύρα
με μια ανάσα και χωρίς ησηχασμό
με τα «χάιντε!» με τα «στε!» και με τα «τήρα!»

55

Λιγοστό το αεράκι του βοριά
άνδρες και γυναίκες λες κι ήταν θεριά
τη σοδειά τους με δικούλια μακρινάρια
ξανεμίζανε μες στην απλοχωριά
τα άχρωρα να ξεχωρίζουν απ' τα στάρια.

56

Βεζενέδες, σέσουλες στην αγορά
τον καρπό μετρούσαν και τα σιτηρά
στην παλάτζα, σ' ένα κοίλο, στο καντάρι
και το λάδι τους στις πλάστιγγες ουρά
ζύγιζαν, να ρίξουν μέσα στο πιθάρι.

57

Αν και δύσκολοι ήταν τότε οι καιροί
καλοκαιρί πανηγύρια και χοροί
ξεδιπλώνανε μαντίλια να χορέψουν
άντρες που 'ταν υποψήφιοι γαμπροί
τις κοπέλες να καλέσουνε, θα γνέψουν.

58

Οι αυλές είχαν κρεβιάτες, λιασταριές
του Αυγούστου τις ζεστές καλοκαιριές
σύνα λιάζανε, μουστελία και ασιάδες
στις βαγιούλες που 'ταν από λυγαριές
ως και του Σεπτέμβρη τις λαμπρές λιακάδες.

59

Πηγανόφερναν τις γίδες στα τραγιά
και τις δέναν με σχοινί μισή οργιά
τις προβάτες σουρτα-φέριτα στα κριάρια
και καρπό για γούρι και για σγουριά
στον αφέντη κουβαλούσαν δυο καντάρια.

60

Μια ζεφία, ένα αλέτρι κι η σπορά
στα εσώχωρα που ήταν καρπερά
με βρωμάρι με κουκά και με λαθούρι
και τις Κυριακές ο γάμος κι η χαρά
με λαγούτο με βιολί και με σαντούρι.

61

Πίεση είχαν οι μεσόκοποι συχνά
(βλέπεις παστωμένα τρώγανε χοιρινά)
μια και δυο, γραμμή τραβούσαν στον κουρέα
να κολλήσουν βδέλλες πίσω από τ' αφτιά
η αφαίμαξή τους, ήταν αναγκαία.

62

Κρουμένος άμα ήσουν βαριά
τον κουρέα είχες μόνη σιγουριά
δυο κοφτές στην πλάτη, σου 'παιρνε βεντούζες
και για το προσημένο δόντι, η γιατρεία
μια γαμφή τανάλια κι άρχιζες τις σούζες!

63

Η μαμή της γειτονιάς, κάποια κυρά
πρόθυμη να ξεγεννάει τα μωρά
χρυσοχέρα και στο να τ' αφαλοκόβει
την καλούσανε πριν σπάσουν τα νερά
μα πολλές φορές τη ζώνανε οι φόβοι.

64

Μαζενόντουσαν στο δρόμο τα παιδιά
στην αλάνα κάτω απ' τη βελανιδιά
δω που κάνανε οι καρότσες πάντα στάση
τ' άλογα να ξεκουράσουν μια σταλιά
να παχνίσουν και να φύγουν πριν βραδιάσει.

65

Στου προφήτη Λια το λόφο, τη μορφή
του Γιαλούρη σα να βλέπω, με σκουφί
που ξεφόρτωνε το στάρι απ' τα κάρρα
μπρος στο μύλο του ανέμου, στην κορφή
και για πλερωμή του δίνανε τσιγάρα.

66

Τώρα βρίσκομαι πρωί με παγωνιά
'δω που κάποτε ευωδιάζανε γιασεμιά
στα σοκάκια σου, που έχω μεγαλώσει
του χωριού μου λατρεμένη γειτονιά...
Δεν υπάρχεις πια! Κι αυτό με 'χει πληγώσει.

Βασίλης Διακάκης Νοέμβριος 2006